

USKONTOTIETOISEN TYÖOTTEEN TOIMINTAMALLI

AMAL RY:N TOIMINNASSA JA
HANKKEISSA

14.5.2021

AMAL RY

USKONTOTIETOISEN TYÖOTTEEN TAUSTA

Uskontotietoisuus on käsitteenä vielä uusi, mutta sen lähikäsitteenä voidaan pitää hieman tunnetumpaa katsomustietoisuuden käsitettä. Katsomustietoisuudella tarkoitetaan elämän katsomuksellisen ulottuvuuden ymmärrystä, hyväksymistä ja erilaisten katsomusten tuntemista (Kavonius & Putkonen, 2020). Uskontotietoisuutta määriteltessä asettuu uskonto katsomuksen tavoin siihen viitekehukseen, että uskontotietoisuudessa on keskiössä uskonnon ymmärtäminen ja uskonnon olemassaolon merkityksen hyväksyminen. Uskontotietoisuudessa eri uskontojen ja niiden tapojen tunnistaminen on osa uskontotietoisien työn osaamista.

Uskontotietoisuuden määrittelyssä voidaan tarkastella sitä, miten uskontotietoisuus eroaa yleisemmin käytetystä uskontosensitiivisyyden käsitteestä. Uskontosensitiivisyydellä tarkoitetaan kykyä lukea uskontoja sekä herkkyyttä huomioida uskonnollisten seikkojen vaikutusta ihmisten elämässä (Hammar 2015). Uskontotietoisuus astuu uskontosensitiivisyydestä askeleen eteenpäin tuoden kohtaamiseen uskonnon laajemman merkityksen ymmärtämisen sekä sen, että tätä ymmärrystä voidaan tarpeen mukaan aktiivisesti hyödyntää osana henkilön tai asiakkaan kokonaisvaltaista tukea.

Uskontotietoinen työote ei ole sidottu tiettyyn uskontoon tai kulttuuriseen kontekstiin, vaan sitä voidaan työotteena hyödyntää erilaisia uskontoja edustavien kohtaamisessa ja vastata tällä tavoin myös uskonnollisesti moninaistuvan väestön tarpeeseen saada uskonnollisen taustan tunnistavaa kohtaamista.

USKONTOTIETOISUUS AMAL RY:N TOIMINNASSA

Amal ry:n toiminnassaan hyödyntämä uskontotietoisien työotteen toimintamalli taustoituu hengellisen sosiaalityön ”spiritual social work” ja hengellisen hoidon ”spiritual care” käsitteisiin, joissa tunnistetaan ja otetaan huomioon asiakkaan hengelliset tarpeet ja uskonnollisuus. Hengellisen sosiaalityön ja hoidon yhtenevinä tavoitteina on asiakkaan kokonaisvaltainen kohtaaminen, sosiaalisten kontaktien tukeminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä asiakkaan omien voimavarojen vahvistaminen. Hengellisen sosiaalityön ja hoidon käsitteissä on keskiössä asiakkaan kuuleminen ja kohtaaminen sekä erityisesti toivon ylläpitäminen. (Jokela 2011.)

Suomen kontekstissa hengellinen sosiaalityö ja hoito nousevat useammin esille puhuttaessa diakoniatyöstä, jossa myös on keskiössä asiakkaan hengellisyyden huomioiminen palveluiden toteutuksessa. Amal ry:n uskontotietoisessa toiminnassa on diakoniatyön periaatteiden kanssa yhteneväisyyksiä, kuten muun muassa kokonaisvaltainen kohtaaminen, asiakaskeskeisyys, oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys, vaikuttaminen, voimaantuminen, hengellisyys ja hengellinen tuki. (Góthoni & Jantunen 2011.)

Diakoniatyöstä poiketen Amal ry:n uskontotietoisessa työotteessa on perustana islamiin pohjaava arvoperusta, jossa hengellisen sosiaalityön ja hoidon taustoitukseksi ovat Koraani ja Profeetan (rh) perimätietoon eli sunnaan. Islamiin perustuvassa uskontotietoisessa toiminnassa vaikuttaa ajatus siitä, että ihminen on luotu kokonaisuudeksi, jossa psyykkiset, fyysiset, mentaaliset sekä hengelliset osa-alueet toimivat toisiinsa kietoutuneina. (Ghafournia 2017.)

KUVIO 1: AMAL RY:N TOIMINTAMALLI KUVATTUNA

TOIMINTAMALLIN PROSESSI

1. YHTEYDENOTTO JA TILANNEARVIO

Yhdistyksen toiminta on matalan kynnyksen kohtaamistoimintaa, joka näkyy siitä, että asiakkailla on mahdollisuus ottaa yhteyttä eri väylien kautta. Yhteydenotto voi tapahtua puhelimitse työntekijöiden numeroihin tai erilliseen päivystävään tukipuhelimeen. Myös nettisivujen kautta voi ottaa yhteyttä. Matalan kynnyksen periaatteiden mukaisesti yhteyttä voi ottaa myös epävirallisempia väyliä pitkin, kuten sosiaalisen median eri väylistä. Näihin kuuluu Facebook, Instagram ja WhatsApp.

Yhteydenottovaiheessa keskiössä on asiakkaan aito kuuleminen ja kohtaaminen. Asiakkaan vakaumus huomioidaan heti yhteydenottotilanteessa tarpeen mukaan. Yhteydenottoa seuraa tilannearviointi, joka voi sisältyä jo ensimmäiseen yhteydenottoon tai sille voidaan vara oma aika. Tilannearviossa huomioidaan asiakkaan tuen tarve myös uskonnon näkökulmasta ja hyödynnetään uskontoa asiakkaan tilanteen kartoituksen tukena.

2. TUKI JA OHJAUS

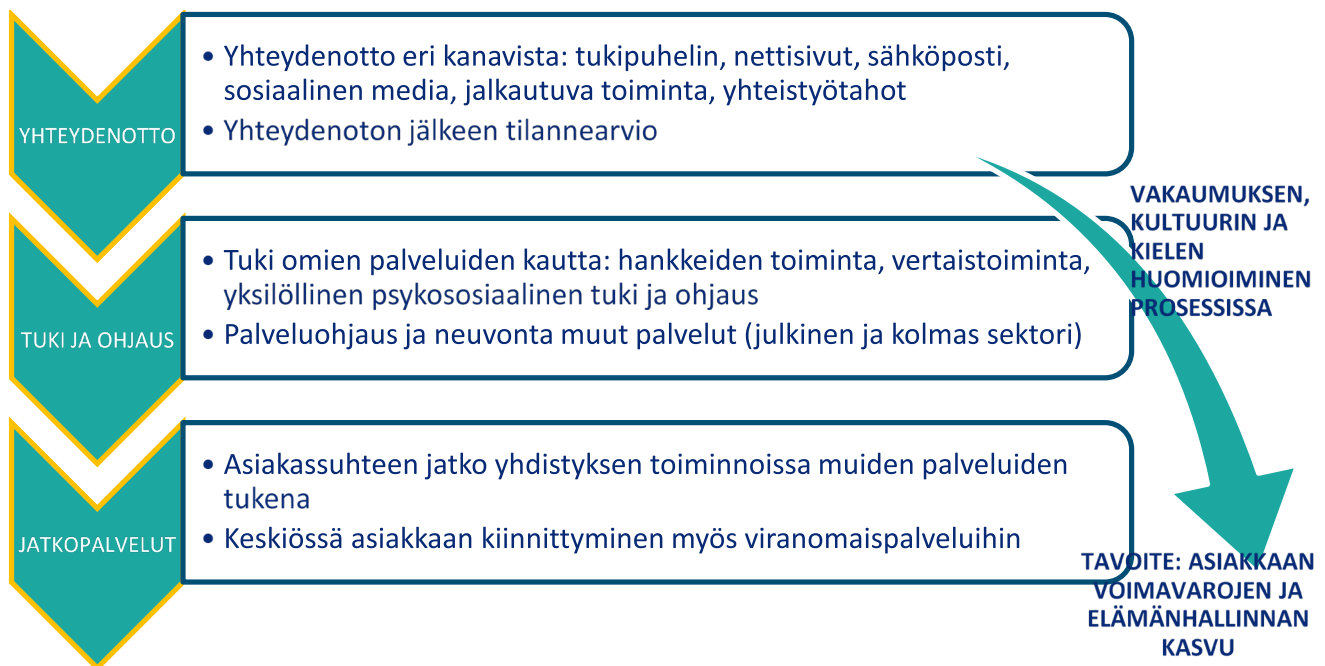
Asiakasprosessin seuraavassa vaiheessa siirrytään hyödyntämään yhdistyksen tai hankkeiden tukipalveluita tai ohjausta. Tukipalveluina on mahdollista saada yksilöllistä psykososiaalista keskustelutukea, vertaistoimintoja, palveluohjausta ja neuvontaa ja tukisisko/henkilötoimintaa. Yhdistyksen ja hankkeiden tukipalveluissa huomioidaan asiakkaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Tähän kuuluu olennaisesti asiakkaan elämän eri osa-alueiden tukeminen. Uskonto ja hengellisyys huomioidaan tukipalveluissa ja uskontoa hyödynnetään tuomaan asiakkaalle lohtua ja toivoa.

3. JATKOPALVELUT

Yhdistyksen tekemässä tilannearviossa huomioidaan myös muiden tukimuotojen ja palveluiden tarpeet. Asiakkaille tarjotaan palveluohjausta ja annetaan neuvontaa, jotta asiakas saa itselleen sopivia tukipalveluita. Tarvittaessa asiakkaan kanssa voidaan jalkautua palveluihin tukisiskon/henkilön ominaisuudessa.

Asiakkaan saadessa palvelukontaktin esimerkiksi viranomaispalveluista, jatkamme asiakkaan tukemista tarpeen mukaan. Asiakas voi hyödyntää vertaistoimintaamme ja keskustelutukea, sillä vastaavaa islamiin pohjaavaa ammatillista ja nais erityistä tukea ei ole juurikaan Suomessa saatavilla. Yhdistyksen uskontotietoista toimintamallin prosessia voi hyödyntää eri palveluissa ja yhdistys kouluttaa eri alojen ammattilaisia uskontotietoisien (islam) työotteen merkityksestä.

KUVIO 2: TOIMINTAMALLIN PROSESSIN VAIHEET

”Uskonnon huomioiminen on tuonut tunteen, että minua ymmärretään ja uskoani kunnioitetaan”

YHTEENVETO

Uskontotietoista työtettä voidaan yleisesti hyödyntää laajalti eri uskontoja edustavien asiakkaiden kohtaamisessa ja uskontietoinen kohtaaminen ei edellytä saman uskontotaustan omaamista. Keskeisempää on oman sekä asiakkaan uskonnollisen taustan merkitys sekä se, miten uskonto vaikuttaa tekemiimme valintoihin. Uskontotietoisessa työskentelyssä on tärkeää antaa asiakkaalle mahdollisuus sanoittaa omaa uskoa sekä sen merkitystä oman elämänsä osana. Uskonnon merkityksen tunnistaminen avaa mahdollisuuksia luottamukselliseen työskentelyyn, jossa uskontoa voidaan hyödyntää tavoitteellisesti voimavaroja tukevana elementtinä.

Asiakkaan kokonaisvaltaiseksi tukemiseksi tulee Amal ry:n uskontotietoisien toimintamallin mukaan huomioida asiakas kokonaisvaltaisesti. Katsomme, että islamiin perustuva hengellinen sosiaalityö ja hoito tukevat merkittävästi muslimiasiakkaiden voimaantumista ja selviytymiskykyä elämän kriiseissä. Amal ry:n hyödyntämän uskontotietoisien työtteen avulla voidaan tukea asiakkaan uskonnollista identiteettiä ja elämänhallinnan kokemusta. Uskontotietoista toimintamalliamme voidaan hyödyntää ennaltaehkäisevässä työssä sekä sosiaalisten ongelmien interventioissa.

LÄHTEET

- Ghafournia. N. (2017). Muslim women and domestic violence: Developing a framework for social work practice. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, 36:1-2, 146-163, DOI: 10.1080/15426432.2017.1313150.
- Gothóni R., Jantunen E., (2010). Käsitteitä ja käsityksiä diakoniatyöstä ja diakonisesta työstä., In: *Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia*, 25, Diakonia-ammattikorkeakoulu. URN:ISBN:978-952-493-089-5.
- Hammar. S. (2015). Johdantoa ja käsitteitä. Teoksessa S.Hammar & R. Gothóni (toim.) *JÄRJESTÖT KOTOUTUMISTA EDISTÄMÄSSÄ – jyvä, josta kasvatettiin lisää valmiuksia toimia monikulttuurisessa ja -uskontoisessa ympäristössä*. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu. 11 – 14.
- Jokela. U. (2011). *Diakoniatyön paikka ihmisen arjessa*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kavonius. M & Putkonen. N. (2020). *Katsomustietoisuus voimavarana*.